

5 januari 2025
Viering Jebron.
Chistenen zijn “Mensen van de Weg”

Welkom en inleiding

Welkom, vrienden en tochtgenoten, jullie “mensen van de weg”. Zo werden de eerste christenen genoemd, en zo mogen ook wij onszelf noemen. Met vallen en opstaan gaan wij zoekend en tastend de weg van Jezus. Zoals ook de drie Wijzen zoekend en tastend door de woestijn hun stappen richtten naar de stal. Tevens laten we ons ten dele ook leiden door Psalm 25. Mogen wij ons dan plaatsen onder de hoede van de Ene, in de naam ook van Jezus onze Broeder, en in de kracht van de Geest.

Een lied om de viering te openen

Heden, p. 10

Openingsgebed

Uit het duister
vrijgevochten
klieft het Licht
de langste nachten.

Hooggehouden
Licht uit Licht,
overmacht
van louter liefde,
word ons heilig vuur!

Van de hemel
levensteken,
waakvlam
in de nacht op aarde:
kom, ontvlam hier,
lok en leid ons
met uw lieve licht

Inleiding op de lezingen

Vandaag zullen we enkele teksten beluisteren die nauw in verband staan met deze periode van het jaar, én met de opdracht: de verbinding zoeken met de gepaste psalm.

Morgen vieren we het feest van Driekoningen. In sommige landen, bv. in Spanje, is dit een zeer groot volksfeest: el Día de Los Reyes Magos. In ongeveer alle steden en grote dorpen trekken Driekoningenstoeten door de straten. In navolging van Spanje vinden we ook in de meeste Latijns-Amerikaanse landen dit feest, met grote stoeten, kinderen die snoepgoed en speelgoed krijgen.

Het is een mengeling van Sinterklaas, de kerstman en carnaval.

Naast het verhaal van de Drie Wijzen willen we ook de volgende verhalen belichten. Allen leiden ze ons naar mensen die “Onderweg” zijn.

Nog even in herinnering brengen: het verhaal van de geboorte van Jezus. We lezen de verhalen bij Lucas en Mattheüs: Maria krijgt het bezoek van de engel, die haar verkondigt dat zij een Zoon zal krijgen. Daarop gaat Maria in grote haast naar het bergland, naar een stad in Juda bij haar nicht Elisabeth. Zij keert na een maand terug naar Nazareth. De zwangere Maria stapte met Jozef van Nazareth naar Bethlehem om zich te laten inschrijven in de bevolkingsregisters. Zij baarde een zoon en legde hem neer in een voederbak, omdat er voor hen geen plaats was in de herberg.

We luisteren naar het verhaal van de drie Wijzen.

Mattheüs, 2

Toen Jezus geboren was in Betlehem in Judea, tijdens de regering van Herodes, kwamen er magiërs uit het Oosten in Jeruzalem aan. Ze vroegen: ‘Waar is de pasgeboren koning van de Joden? Wij hebben namelijk zijn ster zien opgaan en zijn gekomen om hem eer te bewijzen.’

Koning Herodes schrok hevig toen hij dit hoorde, en heel Jeruzalem met hem. Hij riep alle hogepriesters en schriftgeleerden van het volk samen om aan hen te vragen waar de Messias geboren zou worden. ‘In Betlehem in Judea,’ zeiden ze tegen hem, ‘want zo staat het geschreven bij de profeet: “En jij, Betlehem in het land van Juda, bent zeker niet de minste onder de leiders van Juda, want uit jou komt een leider voort die mijn volk Israël zal hoeden.”’ Daarop riep Herodes in het geheim de magiërs bij zich; hij wilde precies van hen weten wanneer de ster zichtbaar geworden was, en stuurde hen vervolgens naar Betlehem met de woorden: ‘Stel een nauwkeurig onderzoek in naar het kind. Stuur mij bericht zodra u het gevonden hebt, zodat

ook ik erheen kan gaan om het eer te bewijzen.’ Nadat ze geluisterd hadden naar wat de koning hun opdroeg, gingen ze op weg. En nu ging de ster, die ze hadden zien opgaan, voor hen uit - totdat hij stil bleef staan boven de plaats waar het kind was. Toen ze dat zagen, werden ze vervuld van diepe vreugde. Ze gingen het huis binnen en vonden het kind met Maria, zijn moeder. Ze wierpen zich neer om het eer te bewijzen. Daarna openden ze hun kistjes met kostbaarheden en boden het kind geschenken aan: goud en wierook en mirre. Nadat ze in een droom waren gewaarschuwd om niet naar Herodes terug te gaan, reisden ze via een andere route terug naar hun land.

Kort nadat zij op die manier de wijk genomen hadden, verscheen er aan Jozef in een droom een engel van de Heer. Hij zei: ‘Sta op en vlucht met het kind en zijn moeder naar Egypte. Blijf daar tot ik je weer roep, want Herodes is naar het kind op zoek en wil het ombrengen.’ Jozef stond op en week nog diezelfde nacht met het kind en zijn moeder uit naar Egypte. Daar bleef hij tot de dood van Herodes, en zo ging in vervulling wat bij monde van de profeet door de Heer is gezegd: ‘Uit Egypte heb ik mijn zoon geroepen.’

Toen Herodes begreep dat hij door de magiërs misleid was, werd hij verschrikkelijk kwaad, en afgaande op het tijdstip dat hij van de magiërs had gehoord, gaf hij opdracht om in Betlehem en de wijde omgeving alle jongetjes van twee jaar en jonger om te brengen. Zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeet Jeremia: ‘Er klonk een stem in Rama, luid wenend en klagend. Rachel beweende haar kinderen en wilde niet worden getroost, want ze zijn er niet meer.’

Nadat Herodes gestorven was, verscheen er in een droom aan Jozef in Egypte een engel van de Heer. De engel zei: ‘Sta op, ga met het kind en zijn moeder naar Israël. Want zij die het kind om het leven wilden brengen, zijn gestorven.’ Jozef stond op en vertrok met het kind en zijn moeder naar Israël. Maar toen hij daar hoorde dat Archelaüs zijn vader Herodes was opgevolgd als koning over Judea, durfde hij niet verder te reizen. Na aanwijzingen in een droom week hij uit naar Galilea. Hij ging wonen in de stad Nazaret, en zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeten: ‘Hij zal Nazoreeër genoemd worden.’

Lied: Mensen van ooit, p. 10

Duiding

Ieder van ons weet dat de verhalen die we zopas gelezen hebben, niet de weergave zijn van echte gebeurtenissen. Het zijn verhalen die ons op het spoor moeten zetten van bepaalde boodschappen.

In de inleiding hebben we aangetoond dat Maria alleen, of samen met Jozef nogal een serieus stapje in de wereld heeft gezet. Nu hoorden we ook het verhaal van de Drie Wijzen: Ook zij hebben er hun kilometers op zitten. De wijzen Caspar, Melchior en Balthasar hebben ieder een eigen afkomst. Caspar was een jonge blanke man, die afkomstig zou kunnen zijn uit India. Melchior wordt gesitueerd in Perzië en was van middelbare leeftijd. Balthasar heeft een donkere huidskleur en wordt vaak weergegeven als een wat oudere man die afkomstig zou zijn uit Babylon.

We voelen onmiddellijk aan dat in deze verhalen veel gestapt wordt. Deze verhalen hebben niet de bedoeling om de sportprestaties van Maria, Jozef, de herders en de drie Wijzen in de verf te zetten. Neen, deze verhalen hebben een andere bedoeling.

Zoekend naar de juiste woorden kan het voor ons nu de betekenis hebben van de zoektocht naar ons eigen geloof. Want geloven is steeds opnieuw op weg gaan. Het doopsel maakt van ons nog niet een gelovige mens. Een gelovige is een zoekende, tastende mens. Elke dag opnieuw onderweg zijn om te zoeken naar de betekenis van het leven, naar verbondenheid, naar liefde.

Christenen worden genoemd “de mensen van de weg”. Die weg kan niet anders zijn dan de weg van Jezus. De schrijver van het Matteüs evangelie heeft een speciale bedoeling als hij deze teksten schreef.

Wat nu volgt is een persoonlijke interpretatie.

Laat ons daarom even overlopen welke betekenis wij kunnen geven aan de tochten die beschreven werden.

1. Maria gaat naar het bergland van Juda om haar nicht Elisabeth te bezoeken. Ze verlaat het veilige Nazareth om in het bergland van Juda een teken te stellen van verbondenheid en trouw aan de belofte van de Ene, dat Hij er zal zijn. Bij Lucas staat er “Juda”, en niet “Judea”. Daarmee verwijst Lucas naar de teksten uit het boek Genesis: de band met de geschiedenis.
2. De tocht van Nazareth naar Bethlehem: het is een verplichte tocht, bevolen door de machthebbers: om macht te krijgen over het volk wil de keizer weten waar zijn onderdanen zich bevinden, wie ze zijn, waar ze wonen, wat ze doen...
3. De drie Wijzen komen van verre à la berline postiljon. Het is het beeld van de zoekende mensheid. Een zoektocht naar de zin van het bestaan. In een Kempisch volkslied vond ik deze tekst:

We zijn mee z'n drieën al weken op weg.
We zochten en zoeken langs heg en langs steg
een vreedzame koning, al eeuwen voorspeld,
op wie heel het mensdom zijn hoop heeft gesteld.
Hij is pas geboren. Hij is nog een kind.
Is de stem van zijn vrede verwaaid door de wind?

Uit alle windstreken gaan mensen op zoek naar een diepere betekenis van het leven. Deze drie Wijzen komen uit alle windstreken. Ze komen uit bij een stal en een kind, en zij vinden er vrede en een stukje geluk. De geschenken die zij meebrachten, goud, wierook en mirre, zijn symbolen. Goud was het typische geschenk voor een koning. Wierook stond symbool voor de goddelijkheid. Mirre is een verwijzing naar de dood van Jezus: mirre was een kostbaar hars, met mirrezalf werden doden ingewreven.

4. Het volgende symbolisch verhaal: Jozef trok met Maria en het kind naar Egypte. Naar het land waar hun voorouders slaven waren, maar waar ook het slavenjuk afgegooid werd.
5. Om dan opnieuw terug te keren: een tocht door de woestijn, om hun thuis te vinden in Nazareth. Zoals Mozes wegtrok uit Egypte om het land te zoeken van melk en honing, van vrijheid en vrede, zo komt Jezus vanuit Egypte, om de weg van vrijheid, liefde en verbondenheid. Hier begint dan volgens de overlevering het leven van Jezus. Hier gaat Hij zijn weg. Hij trekt verder langs de wegen van Judea, Galilea en Samaria, door de woestijn. Jezus bewandelt zijn weg, en nodigt ons uit hem ook op deze weg te volgen. Het mag ons niet verbazen dat christenen in de vroegste tijden genoemd werden: de mensen van de weg.

Psalm 25 geeft weer wat een christen kan aanvoelen. Een fragment:

Naar u, HEER, gaat mijn verlangen uit,
mijn God, op u vertrouw ik, maak mij niet te schande,
laat mijn vijanden niet triomferen.
Zij die op u hopen worden niet beschaamd,
beschaamd worden zij die u achteloos verraden.
Maak mij, HEER, met uw wegen vertrouwd,
leer mij uw paden te gaan.
Wijs mij de weg van uw waarheid en onderricht mij,
want u bent de God die mij redt,
op u blijf ik hopen, elke dag weer.

Goed en rechtvaardig is de HEER:
hij wijst zondaars de weg,
wie nederig zijn leidt hij in het rechte spoor,
hij leert hun zijn paden te gaan.
Liefde en trouw zijn de weg van de HEER
voor wie de wetten van zijn verbond onderhouden.

Lied: Voor de gemeente, p. 12

Medelingen en

**Vrije voorbeden,
met als acclamatie: Groot is de wereld, p. 85**

Tafelgebed 27

Delen van brood en wijn

**Onze Vader:
Vader, Moeder, mensenvriend, p. 84**

**Als toemaatje: het bekende verhaal van de drie koningen, verteld door
T.S.Eliot, vertaald door Martinus Nijhoff.**

De reis van de drie koningen

Het was een koude tocht,
en de slechtste tijd van het jaar
voor een reis, voor zulk een verre reis.
De wegen modderig, het weer guur,
de winter op zijn strengst.
De kamelen, die hun knieën ontvelden, hun hoeven bezeerden,
werden onhandelbaar
en legden zich neer in de smeltende sneeuw.
Menigmaal dachten we met spijt terug
aan onze zomerpaleizen op bloeiende berghellingen,
aan meisjes, in zijde gehuld, die gekoelde wijn ronddienden.
Onze kameeldrijvers vloekten, kankerden,
weigerden dienst, riepen om brandewijn en vrouwen.
Onze kampvuren wilden niet branden, onderdak was moeilijk te vinden,

de steden waren vijandig, de dorpen stug,
de gehuchten smerig en verschrikkelijk duur:
het was een ellendige tocht.
Tenslotte reisden wij de gehele nacht door
sliepen zo nu en dan langs de wegwijk
en hoorden gedurig in onze oren zingende stemmen, zeggend:
Jullie onderneming is waanzin.

Eindelijk, toen het licht werd, daalden we neer in een luw dal,
vochtig, onder de sneeuwlijn, geurend naar groeizaamheid;
een beek snelde voort, een watermolen karnde het duister,
er waren drie bomen onder een bewolkte lucht,
en een oud wit paard galoppeerde door een weiland.

Wij kwamen bij een herberg met wijngaardranken boven de stoep.
Zes handwerkslieden dobbelden bij de open deur om zilverlingen
en zes voetknechten schopten lege wijnzakken over de vloer.
Maar niemand kon ons inlichtingen verschaffen,
en zo gingen we verder,
en bereikten des avonds, geen uur te vroeg,
de plaats van bestemming;
het was (dat mag ik wel zeggen) de moeite waard.

Dit alles is lang geleden, ik heb het onthouden
en zou het over willen doen, maar ik stel, dit vooropgesteld, één vraag:
was het doel dat ons dreef
geboorte of dood? Wij waren getuigen van een geboorte, zeker,
daar is geen twijfel aan. Maar als ik vroeger geboorte of dood zag,
dacht ik dat ze tegenstellingen waren. Deze geboorte echter
was een onverbiddelijk einde voor ons, een dood, onze dood.
Wij keerden terug naar ons land, onze koninkrijken,
maar voelden ons niet meer thuis in de oude orde
tussen vreemde mensen die hun goden omklemmen.
Ik zal blij zijn als ik andermaal sterf.

Slotgebed: Psalm 25, vertaling Huub Oosterhuis.

Naar U, levende, klimt mijn ziel.
U vertrouwt ik: dat Gij zijt.

U verlang ik ooit te zien.
door de nacht heen
Zien uw ogen
Mij.
Van mijn ellende keer U niet af.
Mijn vertrouwen, beschaam het niet.
Op U wachtte ik levenslang.
Elke dag weer zoeken mijn ogen jou.
Laat je nu vinden, liefde.
Keer je niet af.

En als slot, een tweede toemaatje, een verhaal om over na te denken.

Veronderstel nu even dat de drie Wijzen niet drie mannen waren, maar drie vrouwen, wat zouden de gevolgen geweest zijn?

Drie Wijze Vrouwen
Zouden gevraagd hebben hoe ze er moesten geraken,
Ze zouden op tijd aangekomen zijn,
Ze zouden geholpen hebben bij de geboorte en Maria bijgestaan hebben,
Ze zouden praktische geschenken meegebracht hebben,
Ze zouden de stal proper gemaakt hebben,
Ze zouden een stoofpotje gemaakt hebben, en tapas,
En er zou vrede op aarde geweest zijn.

Zending:

Moge de kracht van de zoekende mensen die de drie Wijzen waren, ook ons inspireren op onze zoektocht naar verbondenheid, vrede en liefde.
Mogen wij dan elkaar zegenen en dat we gezegend worden.
En laten we het glas heffen op het nieuwe jaar.
